

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Westphal ,

Ławnicy: -----

Protokolant: sekr. sąd. Marlena Ossowska ,

po rozpoznaniu w dniu: 5 czerwca 2014 r. w T.,

sprawy z powództwa: U. B. ,

przeciwko: D. T. ,

o zapłatę ,

I. zasądza od pozwanego D. T. na rzecz powódki U. B. kwotę 70.638,79 zł. [siedemdziesiąt tysięcy sześćset trzydzieści osiem 79/100] z ustawowymi odsetkami od dnia 12 października 2011r. do dnia zapłaty ,

II. w pozostałej części oddala powództwo,

III. nie zasądza zwrotu kosztów procesu od powódki na rzecz pozwanego ,

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.771,00 zł. [jeden tysiąc siedemset siedemdziesiąt jeden] brutto z tytułu części wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu ustanowionego dla powódki – radcy prawnego A. A. ,

V. nakazuje wypłacić radcy prawnemu A. A. ze Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Toruniu kwotę 7.085,00 zł. [siedem tysięcy osiemdziesiąt pięć] brutto z tytułu pozostałej części wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu ,

VI. nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Toruniu kwotę 3.580,00 zł. [trzy tysiące pięćset osiemdziesiąt] z tytułu części opłaty od pozwu ,

VII. odstępuje od pobierania pozostałej części opłaty od pozwu z roszczenia zasądzzonego na rzecz powódki .

Sygn. akt I C 2347/13

UZASADNIENIE

Powódka U. B. wniosła pozew przeciwko pozwanemu D. T. , w którym domagała się zasądzenia kwoty 358 tysięcy złotych z tytułu bezpodstawnej korzyści majątkowej jaką on odniósł przejmując stanowiącą własność powódki nieruchomość położoną w T. przy ulicy (...). W piśmie z dnia 14 marca 2014 roku powódka sprecyzowała żądanie w ten sposób, że domagała się odsetek ustawowych od kwoty należności głównej 302 .000 zł od dnia 15 maja 2003 roku do dnia zapłaty. Powódka wniosła także o zasądzenie odszkodowania. Składały się na nie kwoty z tytułu bezumownego korzystania z lokalu , które zasądzono od niej na rzecz R. T. - nabywcy tej nieruchomości od pozwanego . Z tego tytułu domagała się zasądzenia kwoty 63. 813 zł . W piśmie z dnia 14 marca 2014 roku powódka wniosła o zasądzenie odsetek ustawowych od poszczególnych kwot składających się na to odszkodowanie - karta 95 - 96.

Pozwany wnosił o oddalenie powództwa. Podnosił m.in. zarzut przedawnienia roszczenia - karta 109 - 114.

Sąd ustalił, co następuje:

Powódka była właścicielką lokalu mieszkalnego położonego w T. przy ulicy (...).

okoliczność bezsporna

W dniu 8 października 2002 roku strony zawarły w formie aktu notarialnego umowę pożyczki oraz umowę zobowiązującą do przeniesienia własności nieruchomości w wykonaniu świadczenia przemiennego. Było w niej też zawarte pełnomocnictwo.

W umowie tej pozwany D. T. udzielił powódce pożyczkę bez oprocentowania w kwocie 27. 000 zł. Termin jej zwrotu określono na przyjęciu 8 listopada 2002 roku . Powódka zobowiązała się do zwrotu pożyczki w tym terminie albo do zawarcia w tym terminie umowy przeniesienia własności nieruchomości położonej w T. przy ulicy (...). W tej umowie dała też ona pozwanemu pełnomocnictwo do sprzedaży tej nieruchomości na rzecz osób , za cenę oraz na warunkach według jego uznania, a także do przeniesienia na rzecz samego siebie własności tej nieruchomości - w przypadku gdyby nie zwróciła pożyczki.

dowód : umowa w aktach I C 975/07 Sądu Rejonowego w T. k. 18 - 20,

Powódka nie zwróciła pożyczki . W dniu 15 maja 2003 roku pozwany przeniósł na siebie własność nieruchomości.

dowód: umowa w aktach I C 975/07 k. 21- 22 , okoliczność bezsporna co do niezwrócenia pożyczki ,

Powódka nadal zamieszkiwała w tym lokalu mieszkalnym .

okoliczność bezsporna

Pozwany zamieścił w biurze pośrednictwa w obrocie nieruchomościami ofertę sprzedaży tego mieszkania . Jako chętny do kupna zgłosił się R. T. . W dniu 6 lipca 2006 roku pozwany sprzedał mu to mieszkanie za kwotę 100 000 zł.

dowód: umowa sprzedaży w aktach I C 975/07 k. 263 - 265.

W dniu 17 kwietnia 2007 roku powódka wniosła pozew o ustalenie nieważności umowy pożyczki zawartej z pozwanym w dniu 8 października 2002 roku . W tej sprawie w dniu 20 czerwca 2007 pozwany otrzymał odpis postanowienia Sądu Rejonowego o stwierdzeniu niewłaściwości. Było w nim napisane, że sprawa dotyczy ustalenia. Postanowienie nie zawierało uzasadnienia. W dniu 18 lipca 2007 roku pozwany otrzymał odpis postanowienia Sądu Okręgowego w Toruniu o sprawdzeniu wartości przedmiotu sporu i przekazaniu sprawy do sądu właściwego. W uzasadnieniu szczegółowo opisano czego powódka domaga się w pozwie. W dniu 8 października 2007 roku pozwany otrzymał odpis pozwu.

dowód : akta I C 975/07 karty: 42, 43, 47, 49, 86.

W dniu 19 kwietnia 2011 roku Sąd Rejonowy w T. wydał w którym ustalił, że nieważna jest czynność prawna - to jest umowa pożyczki, umowa zobowiązująca do przeniesienia własności nieruchomości w wykonaniu świadczenia przemiennego i pełnomocnictwo zawarta w dniu 8 października 2002 roku pomiędzy powódką U. B. , a pozwanym D. T. przed notariuszem J. C. prowadzącą kancelarię notarialną w T. przy ulica (...) zarejestrowana w repertorium A numer (...). W uzasadnieniu tego wyroku sąd wskazał jako podstawę stwierdzenia tej nieważności art. 82 k.c. Sąd powołał się na dwie opinie biegłych . Z jednej z nich wynikało ,że powódka w chwili zawierania umowy miała co najmniej w znacznym stopniu ograniczoną możliwość świadomego podjęcia decyzji. W drugiej opinii stwierdzono ,że powódka miała zniesioną zdolność świadomego i swobodnego podejmowania decyzji oraz wyrażania swojej woli . Sąd powołuje także w ustalenia obu opinii biegłych który dopuścił w tej sprawie. Wyrok ten uprawomocnił się dnia 12 października 2011 roku.

dowód: akta I C 975/07 karty : 820-820v, 846- 861v,

Wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 29 maja 2012 roku zasądono od powódki na rzecz nabywcy nieruchomości R. T. kwotę 31. 906, 50 zł. z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z lokalu. Wyrok ten został zmieniony na skutek apelacji i w ten sposób, że zasądono od powódki kolejną kwotę – 31. 906,50 zł .

dowód : wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu- VIII Wydział Cywilny - Odwoławczy wraz z uzasadnieniem k. 7 -15 ,

Sąd zważył, co następuje :

Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby nie było to możliwe , do zwrotu jej wartości.

Art. 406 k.c. stanowi, że obowiązek wydania korzyści obejmuje nie tylko korzyść bezpośrednio uzyskaną, lecz także wszystko to, co w razie zbycia, utraty lub uszkodzenia zostało uzyskane w zamian tej korzyści albo jako naprawienie szkody.

Zgodnie z art. 409 k.c. obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Art. 410 § 1 k.c. określa, że przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. § 2 tego przepisu określa że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W niniejszej sprawie zachodzi przypadek nieważności umowy zwartej przez strony dnia 8 października 2002r. Oznacza to więc, że powódka miała prawo żądać zwrotu przedmiotu świadczenia - czyli przeniesienia na nią własności mieszkania. Skoro jednak nie jest to możliwe, gdyż pozwany sprzedał ten lokal , to powódka może domagać się zwrotu tego, co pozwany uzyskał w zamian za to mieszkanie.

Pozwany nie wykazał w tym procesie, aby nie był już wzbogacony. Wylęczałoby to obowiązek zwrotu przez niego świadczenia. Jego zeznania w tym zakresie są gołosłowne i nieprzekonujące. Twierdził on bowiem, że spłacił zaległości obciążające to mieszkanie, ale nie wykazał tego w żaden sposób. Nie przedłożył żadnego dokumentu potwierdzającego jaka była kwota tych zaległości, ani też nie wykazał dokumentami, że je spłacił. Mógł na przykład , przedłożyć dowody przelewów. Zeznania w tym zakresie są ogólnikowe.

Pozwany stwierdza, że jak te zaległości spłacił , to zostało mu może 10.000 zł. Sam natomiast określił kwotę zadłużenia na 13.000 zł. Musiałaby więc pozostać mu większa kwota .

Przeciwko wiarygodności zeznań o spłacie zadłużenia z pieniędzy uzyskanych ze zbycia mieszkania , przemawia także to, że w odpowiedzi na pozew pozwany podał zupełnie inne okoliczności. Twierdził bowiem , że kwotę uzyskaną ze sprzedaży mieszkania zużył na swoje utrzymanie. W 2003 roku nie pracował już zawodowo i utrzymywał się z renty chorobowej – k. 112 . Pozwany nic więc nie pisał w odpowiedzi na pozew na temat rzekomej spłaty zobowiązań obciążających lokal mieszkalny. Te dwie rozbieżne wersje także przemawiają za niewiarygodnością zeznań pozwanego .

Skoro więc pozwany jest zobowiązany do zwrotu tego co uzyskał ze zbycia mieszkania, to chodzi tu o kwotę ceny sprzedaży czyli 100.000 zł. Sąd nie podzielił sąd nie podzielił stanowiska powódki , że kwotę tę stanowi wartość określona przez biegłego w sprawie I C 975/07, czy ewentualnie wartość którą należałoby ustalić w niniejszym postępowaniu, jako wartość lokalu w chwili zawarcia umowy pożyczki. Z chwilą sprzedaży mieszkania można brać pod uwagę tylko to , co pozwany otrzymał w zamian za zbycie korzyści, czyli mieszkania. Jest to zgodne z treścią art. 406

k.c. Pozwany nie był już bowiem wzbogacony poprzez posiadanie prawa własności mieszkania o określonej wartości , lecz tylko tym co pozostało mu po jego zbyciu . Cena sprzedaży stanowi niejako zmaterializowanie się tego prawa, jej weryfikację przez prawa wolnego rynku . W związku z tym sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, który miały ustalić wartość mieszkania na dzień 8 października 2002r.

Pozwany wyzbywając się korzyści nie miał obowiązku liczenia się z obowiązkiem jej zwrotu. Wskazać bowiem należy, że umowa sprzedaży lokalu R. T. była zawarta w dniu 6 czerwca 2006 roku. Wtedy pozwany nie wiedział jeszcze o roszczeniach powódki. Pierwszy sygnał , że wystąpiła ona z powództwem uzyskał on bowiem dopiero dnia 20 czerwca 2007 roku, gdy otrzymał odpis postanowienia o stwierdzeniu niewłaściwości. Wprawdzie nie zawierało ono uzasadnienia a przedmiot sporu określono jako „ustalenie” , to niewątpliwie był to sygnał dla pozwanego, że powódka ma do niego jakieś roszczenia. Nie było też przeszkód, aby już na tym etapie postępowania pozwany zapoznał się w sądzie z aktami i poznał treść pozwu. Jego odpis został mu doręczony dopiero dnia 8 października 2007. Nie ma to jednak istotnego znaczenia, bo ważne jest to, że miało to wszystko miejsce już po sprzedaży nieruchomości R. T.. W chwili zawarcie tej umowy pozwany nie miał więc obowiązku liczyć się ze zwrotem mieszkania powódce.

Wskazać też tu należy na przyczynę stwierdzenia nieważności umowy pożyczki. Była nią zniesiona zdolność świadomego i swobodnego podejmowania decyzji oraz wyrażania swojej woli . Przyczyny te leżały po stronie powódki , a pozwany nie miał żadnej świadomości w tym zakresie.

Sąd nie podzielił poglądu pozwanego, że roszczenie uległo przedawnieniu. Stwierdzenie nieważności umowy powoduje skutki ex tunc . Pozwany przytoczył także orzeczenie Sądu Najwyższego dotyczące takiego skutku wywieranego przez roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia.

Zdaniem sądu podstawowe znaczenie ma stwierdzenie tej nieważności dokonane wyroku Sądu Rejonowego. Uprawomocnił się on dnia 12 października 2011 roku. Nie sposób stawiać powódce zarzut, że wcześniej nie wystąpiła z powództwem o zapłatę , skoro oczekiwała na zakończenie procesu o stwierdzenie nieważności umowy. Najpierw chciała uzyskać rozstrzygnięcie w tym zakresie, gdyż ono warunkowało możliwość wystąpienia z dalszymi roszczeniami. Bieg przedawnienia należy więc liczyć od daty uprawomocnienia się wyroku w sprawie 1 C 975/07. Oznacza to, że przedawnienie jeszcze nie nastąpiło w chwili wniesienia niniejszego pozwu – czyli dnia 14 listopada 2013 roku. Okres przedawnienia roszczenia wynosi bowiem w tym przypadku 10 lat - art. 118 k.c.

Jest okolicznością bezsporną, że powódka nie zwróciła pozwanemu kwoty pożyczki, ani nie zapłaciła odsetek za opóźnienie. Wprawdzie w umowie określono ,że jest ona udzielona bez odsetek , ale chodzi w tym przypadku o odsetki za korzystanie z pożyczonego kapitału – art. 359 § 1 k.c. Pozwany miał więc prawo doliczyć odsetki za opóźnienie w rozumieniu art. 481 § 1 k.c. Zasadne jest więc jego stanowisko , że od kwoty 100.000 złotych należy odjąć kwotę niezwróconej pożyczki, czyli 27.000 w złotych oraz odsetki za opóźnienie. Pozwany przedstawił ich wyliczenie w odpowiedzi na pozew – k. 112 akt. Powódka tego wyliczenia nie kwestionowała. Sąd uwzględnił więc te kwoty, dokonał stosownego potrącenia i zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 70.638,79 zł z odsetkami od dnia 12 października 2011 roku, czyli od daty uprawomocnienia się wyroku w sprawie I C 975/07 . W pozostałej części sąd oddalił powództwo. Dotyczy to także żądania powódki zasądzenia odsetek za wcześniejszy okres. Mając na uwadze przyczynę stwierdzenia nieważności umowy , ustaloną w toku długotrwałego procesu , między innymi po przeprowadzeniu dowodu z dwóch opinii biegłych , pozwany dopiero z chwilą uprawomocnienia się tego wyroku , miał obowiązek liczyć się z koniecznością zwrotu świadczenia powódce. Od tego więc momentu popadł w opóźnienie .

Sąd oddalił roszczenie powódki o naprawienie szkody . Odpowiedzialność w tym zakresie jest oparta na zasadzie winy – art. 415 k.c. Pozwany nie jest winny temu ,że powódka nadal mieszka w tym lokalu bez tytułu prawnego i musi ponosić związane z tym koszty . W wyroku zasądzającym świadczenie na rzecz nowego nabywcy zostało przesądzone , że nabycie to było skuteczne . Nowy właściciel miał więc prawo żądać zapłaty przez powódkę .

Rozstrzygnięcie w sprawie sąd oparł przede wszystkim na dowodach w postaci dokumentów - umów, wyroków i ich uzasadnień w innych sprawach. Przesłuchanie stron nie wniosło do sprawy istotnych okoliczności poza pewnymi wyjątkami. Wskazano tu już wcześniej na kwestie dotyczące wyjaśnienia tego, co pozwany zrobił z pieniędzmi po

sprzedaży mieszkania, czy jest obecnie wzbogacony. Zeznania powódki nie wniosły do sprawy istotnych okoliczności, a w szczególności powódka nie wykazała, aby wcześniej wzywała pozwanego do spełnienia na jej rzecz jakiegokolwiek świadczenia, żeby czyniła to przed sprzedażą nieruchomości R. T. . Sama zeznała, że dopiero gdy uprawomocnił się wyrok w sprawie I C 975/07, to jej pełnomocnik wystosował pismo do pozwanego prosząc go o przybycie do kancelarii celem zawarcia ugody.

Orzekając o kosztach sąd zastosował zasadę odpowiedzialności za wynik procesu – art. 100 k.p.c. Na podstawie art. 102 k.p.c. sąd nie zasądził jednak zwrotu części kosztów procesu od powódki na rzecz pozwanego. Szczególnie uzasadnionym przypadkiem, który na to pozwalał, jest bowiem okoliczność, że co zasady powódka miała rację - że umowa pożyczki jest nieważna i w związku z tym należy jej się jakieś świadczenie od pozwanego. Sporna była natomiast jego wysokość.

Powódka była reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu. Należne mu wynagrodzenie powiększone o podatek VAT wynosi 8.856 zł. - § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych ... Stosownie do stopnia przegrania i wygrania sprawy przez każdą ze stron, sąd zasądził od pozwanego 20 % tej kwoty czyli 1.771,00 zł. [po zaokrągleniu]. Pozostałą jej część – 7.085,00 zł. nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa – por. § 17 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych ....

Powódka była zwolniona od kosztów sądowych w całości. Nie uiściła więc opłaty od pozwu wynoszącej 17.900 zł. Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i art. 100 k.p.c. sąd nakazał pobrać od pozwanego 20 % tej kwoty czyli 3.580,00 zł. Sąd odstąpił od pobierania pozostałej części tej opłaty z roszczenia zasądzonego na rzecz powódki – art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Szczególnymi okolicznościami, które za tym przemawiały było to, że co do zasady powódka miała rację wytaczając powództwo. Poza tym, pobranie od niej kosztów sądowych w kwocie 14.320,00 zł. w znaczny sposób uszczupliłoby świadczenie zasądzone na jej rzecz od pozwanego.